

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

Identifikacijska
naljepnica

PAŽLJIVO NALIJEPI

POLITIKA I GOSPODARSTVO

PROBNI ISPIT DRŽAVNE MATURE

šk. god. 2022./2023.

FIG.48.HR.T.K1.28

50400

Politika i gospodarstvo

Način **označavanja odgovora** na listu za odgovore:

A ☒ B ☐ C ☐

Način **ispravljanja pogrešaka** na listu za odgovore:

A ☒ B ☐ C ☒ C IK

Prepisan točan odgovor

Paraf (Skraćeni potpis)

Način **ispravljanja pogrešaka** u ispitnoj knjižici:

~~(Matura)~~ državna matura

Precrtan pogrešan odgovor u zagradama

Točan odgovor

IK

Paraf (Skraćeni potpis)

OPĆE UPUTE

Pozorno pročitajte **sve** upute i **slijedite ih**.

Ne okrećite stranicu i **ne rješavajte** zadatke dok to **ne odobri** voditelj ispitne prostorije.

Nalijepite identifikacijske naljepnice na **sve** ispitne materijale koje ste dobili u sigurnosnoj vrećici.

Ispit traje **90** minuta.

Ispred svake skupine zadataka **uputa** je za rješavanje.

Pozorno je pročitajte.

Možete pisati po listu za **koncept**, ali se njegov sadržaj **neće bodovati**.

Pišite **čitko**. **Nečitki** odgovori bodovat će se s **nula (0)** bodova.

Na **2.** stranici ove ispitne knjižice prikazan je **način označavanja** odgovora i načini **ispravljanja pogrešaka**.

Pri ispravljanju pogrešaka potrebno je staviti **paraf** (isključivo **skraćeni potpis**, a **ne** puno **ime i prezime**).

Upotrebljavajte **isključivo kemijsku** olovku kojom se piše **plavom** ili **crnom** bojom.

Kada riješite zadatke, **provjerite** odgovore.

Želimo Vam mnogo uspjeha!

Ova ispitna knjižica ima **28** stranica, od toga **1 praznu**.

I. Zadaci višestrukoga izbora

U sljedećim zadacima **od više** ponuđenih odgovora samo je **jedan** točan. **Točne** odgovore morate **označiti** znakom **X** na **listu za odgovore**. **Točan** odgovor donosi **jedan bod**.

1. Na izborima za zastupnike Hrvatskoga sabora birači u Canberri mogu glasovati na izbornome mjestu u konzulatu Republike Hrvatske. Koji od navedenih **uvjeta za ostvarivanje biračkoga prava** u opisanome primjeru birači **moraju zadovoljiti**?

- A. biti australski građanin
- B. biti hrvatski državljanin
- C. biti australski državljanin
- D. biti potomak iseljenih Hrvata

(1 bod)

2. **Koja** od navedenih **skupina** birača **nema opće biračko pravo** na izborima za zastupnike u Hrvatski sabor?

- A. maloljetni državljani
- B. osobe lišene slobode
- C. osobe lišene poslovne sposobnosti
- D. iseljenici s hrvatskim državljanstvom

(1 bod)

3. Kako se naziva **politički poredak države Vatikan** u kojemu Kardinalski zbor bira papu kao poglavara države i čija je funkcija uobičajeno doživotna?

- A. demokracija
- B. monarhija
- C. republika
- D. tiranija

(1 bod)

4. Koje se od navedenih obilježja odnosi na **predsjedničku demokraciju**?

- A. Vlada je dio parlamenta.
- B. Parlament bira predsjednika države.
- C. Parlament nema pravo smijeniti vladu.
- D. Predsjednik države dijeli izvršnu vlast s premijerom.

(1 bod)

5. Koje od navedenih biračkih prava obilježava **pasivno biračko pravo**?

- A. pravo da apstiniramo od izbora
- B. pravo da prekrižimo izborni listić
- C. pravo da budemo odabrani na poziciju u vlasti
- D. pravo da odaberemo određenu stranku na parlamentarnim izborima

(1 bod)

Politika i gospodarstvo

---

6. Koja od navedenih **tvrdnja** točno opisuje **odnos triju** grana vlasti u političkoj zajednici uređenoj na **demokratskome** načelu **trodiobe** vlasti?

- A. Tri su dijela vlasti povezana i jedinstvena.
- B. Izvršnu vlast uvijek imenuje zakonodavna vlast.
- C. Najviša je vlast koncentrirana u ustavnome sudu.
- D. Tri se dijela vlasti međusobno nadziru i kontroliraju.

(1 bod)

7. Za vrijeme izdržavanja kazne zatvora pravomoćno osuđeni državljani izložen je novim pravnim postupcima.

Koji od navedenih **postupaka** kojima je osuđeni državljani izložen **narušava načela pravne države**?

- A. odbijanje žalbe na uvjete života u kaznionici
- B. uskraćivanje dodjele pomilovanja od predsjednika države
- C. skraćivanje razdoblja izdržavanja kazne zatvora osuđeniku
- D. pokretanje novoga sudskog postupka na temelju istih optužbi

(1 bod)

8. Koja od navedenih situacija predstavlja **kršenje formalnih kriterija** za funkcioniranje Republike Hrvatske kao **pravne države**?

- A. Predsjednik Hrvatskoga sabora tijekom sjednice traži istragu protiv građanina.
- B. Županijski državni odvjetnik šalje predsjedniku županijskoga suda spise županijskoga državnog odvjetništva.
- C. Predsjednik Republike Hrvatske prihvaća pokroviteljstvo nad automobilističkom sportskom manifestacijom.
- D. Predsjednik Ustavnoga suda Republike Hrvatske drži izlaganje na konferenciji Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

(1 bod)

9. Koji od navedenih poreza predstavlja **neizravan oblik oporezivanja**?

- A. porez na dobit
- B. porez na dohodak
- C. porez na nekretnine
- D. porez na dodanu vrijednost

(1 bod)

10. Na tržištu nedostaje kvalificirane radne snage i građevinskoga materijala kojim bi se ubrzao proces obnove potresom oštećenih zgrada.

Koji je **temeljni ekonomski problem** opisan u primjeru?

- A. oskudnost
- B. dostupnost
- C. učinkovitost
- D. neograničenost

(1 bod)

11. Općina je donijela odluku o prenamjeni vlastitoga zemljišta u poslovnu zonu kako bi potaknuli razvoj gospodarstva. Osnovana je poslovna zona te je izgrađena prometna i druga infrastruktura, a prvi korisnici poslovne zone pribavili su sirovine, unajmili radnike i započeli proizvodnju.

Koji od navedenih **resursa** u opisanome primjeru pripada **kapitalnomu dobru poduzetnika** u poslovnoj zoni?

- A. sirovine
- B. zemljište
- C. poslovna zona
- D. prometna infrastruktura

(1 bod)

Politika i gospodarstvo

---

12. Država daje izravne potpore aktivnim poljoprivrednicima koji obavljaju poljoprivrednu djelatnost kako bi osigurala dugotrajnu održivost i povećala njihovu konkurentnost na tržištu.

Kako se naziva **ekonomska uloga države** u opisanome primjeru?

- A. promicanje stabilnosti
- B. promicanje učinkovitosti
- C. promicanje jednakosti i pravednosti
- D. promicanje makroekonomskoga rasta

(1 bod)

13. Zbog zabrane rada otvorenih tržnica ponuđači voća i povrća pokrenuli su prodaju putem interneta, a narudžbe isporučivali izravno do vrata svojih korisnika.

Koji je **element marketinškoga spleta promijenjen** u opisanome primjeru?

- A. cijena
- B. plasman
- C. proizvod
- D. promocija

(1 bod)

14. U gospodarstvu jedne države prekomjerno se povećala novčana masa u optjecaju, zbog čega su porasle cijene. Na kraju godine ukupna vrijednost košarice dobara bila je skuplja za **10 %**.

Kako se naziva **makroekonomski pokazatelj** koji predstavlja **porast vrijednosti košarice** dobara?

- A. stopa inflacije
- B. stopa gospodarskoga rasta
- C. stopa rasta međunarodnih pričuvi
- D. stopa rasta nacionalnoga proizvoda

(1 bod)

15. Koji bi **oblik oporezivanja dohotka** trebala primijeniti država koja želi osigurati **jednakost i financijsku sigurnost** kućanstvima s **nižim** primanjima?

- A. paušalni
- B. regresivni
- C. progresivni
- D. proporcionalni

(1 bod)

16. Kako se naziva **međunarodna organizacija** koja vodi **globalnu politiku održivoga razvoja** te je u dokumentu „Agenda 2030” predstavila **17 globalnih ciljeva** koje planira ostvariti?

- A. Međunarodni monetarni fond
- B. Svjetska banka
- C. Svjetska trgovinska organizacija
- D. Ujedinjeni narodi

(1 bod)

Politika i gospodarstvo

---

17. Koja tvrdnja točno opisuje što **poslodavac** iz Hrvatske **smije napraviti** kada **pošalje** radnika na **privremeni rad** u Nizozemsku?

- A. Smije dopustiti radniku učlanjenje u sindikat.
- B. Smije ograničiti zdravstveno osiguranje radniku u inozemstvu.
- C. Smije smanjiti radniku razdoblje plaćenoga godišnjeg odmora.
- D. Smije dati radniku jednaku plaću za rad u Hrvatskoj i Nizozemskoj.

(1 bod)

18. Koje od navedenih prava pripada **prvoj generaciji ljudskih prava**?

- A. pravo na mir
- B. pravo na razvoj
- C. pravo na javno i pošteno suđenje
- D. pravo na zaštitu osobnih podataka

(1 bod)

19. Koja od navedenih **aktivnosti nevladinih organizacija** koje se zauzimaju za zaštitu i promicanje ljudskih prava **nije** u njihovoj **ovlasti**?

- A. informiranje javnosti o ljudskim pravima
- B. nadgledanje stanja ljudskih prava u državi
- C. pisanje zakona koji promiču ljudska prava
- D. pomaganje žrtvama kojima su prekršena ljudska prava

(1 bod)

20. Zbog razaranja uzrokovanih potresom Hrvatski sabor ne može se sastati pa predsjednik Republike Hrvatske uz supotpis premijera donosi uredbu sa zakonskom snagom.

Kako predsjednik Republike Hrvatske mora postupiti u opisanim okolnostima **prema Ustavu** Republike Hrvatske?

- A.** Za donošenje uredbi mora sazvati sjednicu Vijeća za nacionalnu sigurnost.
- B.** Uredbom mora narediti upotrebu oružanih snaga uz supotpis ministra obrane.
- C.** Uredbe mora podnijeti na potvrdu Hrvatskomu saboru kada se bude mogao sastati.
- D.** Za uredbu mora zatražiti supotpis predsjednika Ustavnoga suda Republike Hrvatske.

(1 bod)

21. Koju odluku prema Ustavu Republike Hrvatske **Hrvatski sabor mora** donijeti **apsolutnom većinom** glasova **svih** zastupnika?

- A.** odluku o promjeni ustroja i djelokruga lokalne samouprave
- B.** odluku o izboru sudaca Ustavnoga suda Republike Hrvatske
- C.** odluku o udruživanju Republike Hrvatske u saveze s drugim državama
- D.** odluku o pokretanju postupka za utvrđivanje odgovornosti Predsjednika Republike Hrvatske

(1 bod)

Politika i gospodarstvo

---

22. Protiv zamjenika županijskoga državnog odvjetnika pokrenut je stegovni postupak zbog nepoštivanja načela Etičkoga kodeksa te je predloženo razrješenje s dužnosti.

Koje **državno tijelo prema Ustavu** Republike Hrvatske **može donijeti odluku** o stegovnoj odgovornosti i razrješenju zamjenika županijskoga državnog odvjetnika?

- A. Hrvatski sabor
- B. Državno odvjetništvo
- C. Državnoodvjetničko vijeće
- D. Ustavni sud Republike Hrvatske

(1 bod)

23. **Kako** prema Ustavu Republike Hrvatske **Hrvatski sabor** donosi **državni proračun**?

- A. konsenzusom svih zastupnika
- B. većinom glasova svih zastupnika
- C. dvotrećinskom većinom glasova svih zastupnika
- D. većinom glasova prisutnih zastupnika ako je nazočna većina

(1 bod)

24. **Kojemu** državnom **dužnosniku** po sili Ustava Republike Hrvatske **prestaje dužnost** ako Ustavni sud **utvrdi** da je odgovoran za **povredu Ustava** Republike Hrvatske obnašanjem svoje funkcije?

- A. predsjedniku Vlade Republike Hrvatske
- B. predsjedniku Sabora Republike Hrvatske
- C. predsjedniku Republike Hrvatske
- D. predsjedniku Vrhovnoga suda Republike Hrvatske

(1 bod)

25. Na koje izbore u Republici Hrvatskoj smiju izići svi punoljetni građani Europske unije?

- A. za predsjednika Republike Hrvatske i zastupnike u Europski parlament
- B. za zastupnike u Hrvatski sabor i zastupnike u Europski parlament
- C. za zastupnike u tijela lokalne vlasti i zastupnike u Hrvatski sabor
- D. za zastupnike u tijela lokalne vlasti i zastupnike u Europski parlament

(1 bod)

II. Zadatci kratkoga odgovora

U sljedećim zadatcima odgovorite **kratkim** odgovorom (riječju, s **nekoliko** riječi ili **jednostavnom rečenicom**).

Odgovore upišite **samo** na predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici.

Točan odgovor donosi **jedan bod**.

- 26.** Kako se jednom riječju nazivaju **stranke koje nisu na poziciji moći**, a **suprotstavljaju** se vladajućima **kritičkim nastupom** i **upozoravanjima** unutar i izvan parlamenta?

(1 bod)

- 27.** U jednoj od bivših sovjetskih republika proglašena je pobjeda predsjednika koji je već desetljećima na vlasti unatoč opravdanim sumnjama u regularnost predsjedničkih izbora i građanskim prosvjedima. Iako postoje protukandidati, vladajuća stranka dominira izbornim postupkom i uživa povlastice u medijima.

Kako se prema **Dieteru Nohleu** naziva **vrsta izbora** opisana u primjeru?

(1 bod)

28. Kako se nazivaju moderne **države** koje su **uspostavljene** na temelju **jedinstvenoga nacionalnog identiteta**?

(1 bod)

29. Singapurske su vlasti na carinskome pregledu uhitile hrvatskoga državljanina zbog krijumčarenja droge u Singapur i on je potom osuđen na smrtnu kaznu. Iako je predsjednik Republike Hrvatske uputio singapurskomu predsjedniku zamolbu za pomilovanje osuđenika, kazna će se svejedno provesti i hrvatska se vlast u nju neće miješati. Kako se naziva **svojstvo državne vlasti** koje hrvatska vlast **poštuje** u opisanome primjeru?

(1 bod)

30. Kako se naziva **mandat** prema kojemu **zastupnici u parlamentu** mogu djelovati i govoriti prema **vlastitim uvjerenjima**, **bez** da su primorani **provoditi odluke** skupine koja ih je **izabrala**?

(1 bod)

Politika i gospodarstvo

---

31. Izborni zakon omogućuje biračima odabir kandidata „imenom i prezimenom” neovisno o tome na kojemu se rednom mjestu kandidacijske liste nalazi na izborima za nacionalni parlament.

Kako se naziva opisani **način glasovanja**?

(1 bod)

32. Koja **grana vlasti** u **demokratski** uređenoj državi ima **ovlasti** primjene i tumačenja zakona te **pružanja** pravne **zaštite** građanima?

(1 bod)

33. Na tržištu telekomunikacijskih usluga posluju svega četiri poduzeća koja se međusobno dogovaraju o cijeni poziva, podatkovnoga prometa i drugih usluga.

Kako se naziva opisana **tržišna struktura**?

(1 bod)

34. Kako se naziva **ekonomski sustav** u kojemu **poduzetnici samostalno** donose odluke o tome koju će djelatnost obavljati, a u slučaju **poteškoća država** mjerama poticanja **potpomaže** njihovu djelatnost?

(1 bod)

35. Kako se naziva **primjena novih** ideja ili postupaka koji pridonose **unapređenju proizvodnih procesa**?

(1 bod)

36. Kako se naziva dio **ekonomske politike države** gdje se **poreznom** politikom i oporezivanjem građana **financira izgradnja i modernizacija bolnica**?

(1 bod)

37. Poslovna organizacija izdala je obveznice u vrijednosti **50 000** eura za nabavu novoga stroja za obradu metala.
Kako se naziva **vrsta obveznica** u opisanome primjeru?

(1 bod)

38. Kako se naziva **proces ukupnosti** tehnoloških, ekonomskih, političkih, kulturnih i znanstvenih razvojnih čimbenika koji omogućuju **stvaranje jedinstvenoga svjetskog tržišta**?

(1 bod)

Politika i gospodarstvo

---

39. Koje je **ustavno pravo uskraćeno učeniku** pripadniku **nacionalne manjine** ako mu je **onemogućeno pristupiti** ispitima državne mature **na vlastitome jeziku**?

(1 bod)

40. Kako se naziva **svojstvo sudbene vlasti** da u obavljanju svoje zadaće utvrđivanja krivice i određivanja kazne **nije pod utjecajem** zakonodavne i izvršne vlasti?

(1 bod)

41. Tri mjeseca nakon izglasanoga proračuna ministar financija Republike Hrvatske predložio je rebalans.
Koja institucija državne vlasti donosi **odluku o rebalansu proračuna**?

(1 bod)

42. Prema Ustavu Republike Hrvatske predsjednik Republike Hrvatske ne može biti pritvoren niti se protiv njega može pokrenuti kazneni postupak bez prethodnoga odobrenja Ustavnoga suda.
Kako se naziva **pravna zaštita** koju **predsjednik uživa**?

(1 bod)

43. U skladu sa zakonom u Republici Hrvatskoj uspostavlja se cjeloviti sustav gospodarenja otpadom.

Koje **državno tijelo** ima ovlasti donijeti **uredbu** da se proizvođačima **smanji trošak zbrinjavanja ambalaže** pri stavljanju proizvoda na tržište?

(1 bod)

44. U medijima se sve češće objavljuju napisi o nedopuštenome utjecaju politike na rad policije i DORH-a tijekom istraga i procesuiranja slučajeva korupcije te je pokrenuta inicijativa za osnivanjem istražnoga povjerenstva. Koje **državno tijelo** ima **ovlast osnovati istražno povjerenstvo** za pitanja iz opisanoga primjera?

(1 bod)

45. Nakon parlamentarnih izbora nijedna politička stranka u Hrvatskome saboru samostalno nije imala dovoljan broj zastupnika za formiranje Vlade Republike Hrvatske. Jedna je stranka, međutim, dobila potporu triju parlamentarnih stranaka iako s njima nije ušla u koaliciju te je formirala Vladu Republike Hrvatske. **Kako se naziva vlada** čije je formiranje opisano u primjeru?

(1 bod)

Politika i gospodarstvo

---

46. Kako se naziva **osoba** kojoj **predsjednik** Republike Hrvatske **nakon** provedenih parlamentarnih **izbora povjerava ovlast** predlaganja članova Vlade Republike Hrvatske?

(1 bod)

47. Saborski zastupnik osumnjičen je za sudjelovanje u kaznenome djelu namještanja javnoga natječaja kojim je osigurano sklapanje unosnoga ugovora građevinskomu poduzeću njegova rođaka.

Koji postupak prema Ustavu Republike Hrvatske **Hrvatski sabor** treba učiniti kako bi se **protiv zastupnika** u opisanome primjeru mogao pokrenuti sudski postupak?

(1 bod)

III. Zadatci produženoga odgovora

U sljedećim zadatcima pažljivo **pročitajte** polazni sadržaj i **odgovorite s nekoliko rečenica, jasno i sažeto**, usmjeravajući se na ono **što je bitno** za zadatak.

Odgovor upišite **samo** na predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici.

Točan odgovor donosi **jedan** ili **dva boda**.

Politika i gospodarstvo

---

48. Pozorno **pročitajte** tekst.

U jednoj državi članici Ujedinjenih naroda ustavni je sud na zahtjev državnoga odvjetnika zabranio djelovanje političke stranke etničke manjine koja predstavlja glasnu opoziciju državnoj vlasti. Takvom je odlukom predsjednik države dodatno učvrstio svoju vlast. Političkim sustavom već dulje dominira njegova politička stranka koja je ranije uspješno onemogućavala djelovanje opozicije. Ovaj su čin snažno osudili Ujedinjeni narodi jer se time ograničavaju ljudska prava državljana pripadnika te etničke manjine i potkopava vjerodostojnost državne vlasti koja se obvezala na reforme. Upravo je poboljšanje stanja ljudskih prava jedna od obveza te države u skladu s njezinim članstvom u Ujedinjenim narodima.

Navedite **koje** je **političko pravo oduzeto** pripadnicima etničke manjine. **Koji je politički poredak ugrožen** ovakvim činom zabrane djelovanja stranke, a **osobine kojega** političkog **poretka poprima država** dominacijom predsjednika u opisanome primjeru?

[illegible]

23/28

Politika i gospodarstvo

---

49. Pozorno **pročitajte** tekst.

Otvaranjem gospodarstva jedne države međunarodnomu tržištu domaća poduzeća suočila su se sa snažnom stranom konkurencijom, zbog čega je veliki dio njih bio prisiljen restrukturirati svoje poslovanje te otpustiti znatan broj zaposlenika.

Država se suočila s problemom visoke stope nezaposlenosti, što je uzrokovalo smanjenje agregatne potražnje i izazvalo deflaciju.

Kako se naziva **vrsta fiskalne politike** koju država može primijeniti kako bi pokušala **riješiti probleme visoke nezaposlenosti i deflacije** iz opisanoga primjera?

Navedite i opišite dvije mjere te politike.

(2 boda)

Politika i gospodarstvo

---

50. Pozorno **pročitajte** tekst.

Građani iz jednoga predjela grada u kojemu su naftna rafinerija i deponij smeća upozoravaju javnost na porast broja oboljelih od plućnih bolesti. Provedeno je istraživanje koje je pokazalo da je zagađenje zraka iznimno visoko i prelazi međunarodne norme. Tvrtke tvrde da je njihova djelatnost u skladu sa zakonom te se pozivaju na standarde očuvanja okoliša definirane zakonom iz **1986.** godine. Građani su odlučni promijeniti sadašnje stanje.

Objasnite dva mehanizma legitimnoga političkog djelovanja kojima bi građani mogli riješili problem opisan u tekstu.

Kojim bi se **političkim procesom problem** mogao **riješiti** za širu društvenu zajednicu?

(2 boda)

Prazna stranica